

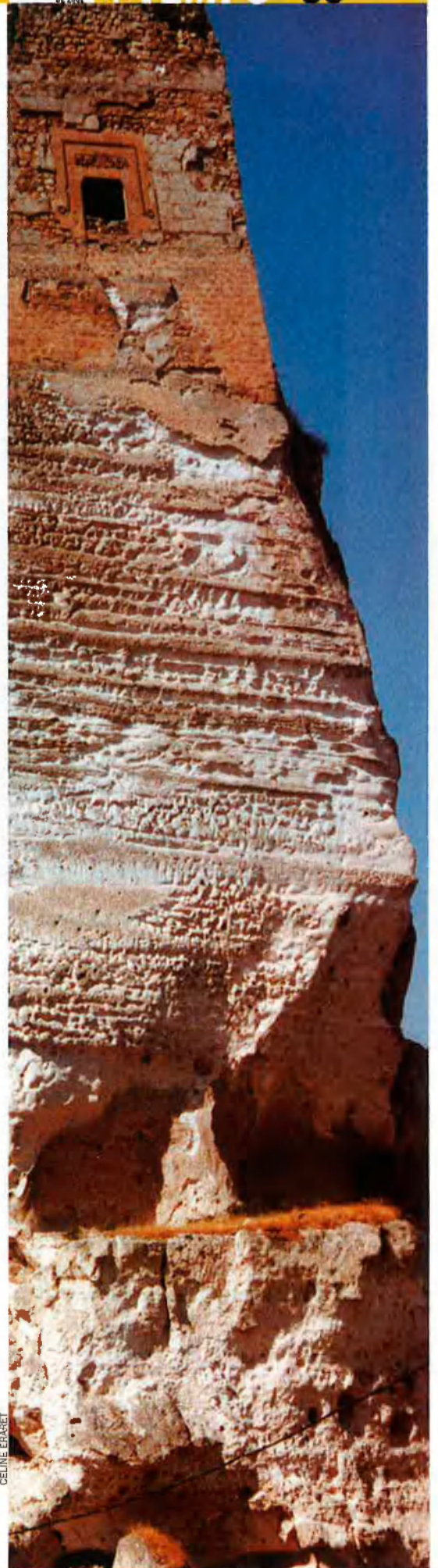
Un pantà per **esborrar** la història

La pressió de les ONG podria aturar la construcció del pantà Ilisu al Kurdistan turc. Sense els crèdits dels governs europeus, les ambicions d'Ankara quedarien frenades.

La construcció del pantà turc d'Ilisu, sobre el riu Tigris, tindrà més conseqüències negatives que no les previstes en un primer moment tant des del punt de vista humà i arqueològic com ecològic. Un informe encarregat per la Comissió per la Garantia contra els riscos a l'exportació (GRE) a Berna posa de relleu la inanitat del projecte. Redactat per Ayse Kudat, expert del Banc Mundial (BM), l'informe contradiu les xifres presentades per la companyia Sulzer Hydro, líder del consorci d'inversors: les persones desplaçades no seran 12.000 o 15.000 sinó entre 55.000 i 78.000.

Un cop acabat, l'Ilisu hauria d'arribar a una capacitat màxima de 10,4 bilions de metres cúbics d'aigua i cobrir una superfície de 313 quilòmetres quadrats. La factura final està estimada en uns 1,52 bilions de dòlars, sense incloure-hi els costos de finançament. Situat a la regió kurda de Turquia, on fins fa poc encara es lliurava una lluita de guerrilles, el projecte d'Ilisu ha despertat des del principi molts dubtes sobre la seva conveniència. L'Ilisu forma part d'un pla faraònic del Govern turc, el Güneydogu Anadolu Projesi (GAP) més conegut com el "Projecte del sud-est de

La construcció tindrà conseqüències negatives des d'un punt de vista humà, arqueològic i ecològic

CELINE ERMET

El projecte pot acabar amb paratges d'un gran interès ecològic i cultural. El més greu, però, és que també comportarà el trasllat de milers de persones –podrien ser entre 55.000 i 78.000–, sense que hi hagi establert cap pla sòlid de recol·locació de tots els afectats.

l'Anatòlia" el qual preveu construir 22 embassaments i 17 centrals elèctriques sobre els rius Tigris i Eufrates amb un cost total d'uns 32 bilions de dòlars. Amb el GAP, Turquia espera augmentar la producció elèctrica fins a nivells "europeus" i irrigar una àrea d'uns 18.000 Km². Un somni amenaçat seriosament per una coalició d'ONG helvético-britànica, encapçalada per la "Declaració de Berna" (DB) i els "Amics de la terra" de Londres, les quals pressionen els governs europeus perquè deneguin les garanties contra els riscos de l'exportació (GRE) a les empreses interessades. Els principals països implicats són Gran Bretanya (Bal-

four Beauty), Itàlia (Impreglio), Suècia (Shanska) i sobretot Suïssa. A més de la companyia Sulzer Hydro, hi ha l'ABB i la Unió de Bancs Suïssos (UBS) coordinant el finançament del pantà.

El 1998, Sulzer i ABB demanaren una garantia a la Confederació helvètica per un valor d'uns 47.000 milions de pessetes, acceptada en un primer moment per Berna. Després d'una recent visita a Turquia, el secretari d'Estat suís d'economia, David Syz, es declarà favorable a la continuació del projecte GAP, que implica la construcció dels embassaments i afirmà que la construcció dels anteriors pantans finançats per Suïssa al Kurdistan turc ha-

vien estat un "èxit". Quant al projecte d'Ilisu, va afegir només que "de moment, és beneficiós per a tothom". Un optimisme que xoca de ple amb les conclusions d'Ayşe Kudat. I de fet, el Govern suís ha reconegut que la garantia contra el risc d'exportació per l'Ilisu només podia concedir-se si el projecte respectava els estàndards internacionals. El problema, però, és que Berna no ha especificat mai si es referia als criteris del Banc Mundial o no.

Manca de garanties. L'informe de Kudat assenyala una llarga llista de condicions econòmiques i polítiques que

El projecte està amenaçat seriosament per una coalició d'ONG helvético-britànica, que pressiona els governs europeus perquè no ajudin a les empreses interessades

El Kurdistan, una nova Atlàntida?

La construcció dels pantans d'Atatürk i Karakaya va provocar el desplaçament forçat d'unes 100.000 persones i la desaparició de centenars de pobles a l'àrea coneguda oficialment com l'"Est de l'Anatòlia", eufemisme per referir-se al Kurdistan turc. A més de buidar la regió, l'embassament Atatürk va engolir els vestigis de l'antiga ciutat de Semsat (era de bronze) i un cop s'hauran omplert completament els pantans de Birecik i Txarxemish, la ciutat greco-romana de Zeugma, amb els seus importants mosaics també haurà desaparegut sota les aigües. Casos similars es van repetir amb la construcció dels pantans de Keban, Devegeçidi o Kralkizi. Mentre que els vestigis històrics esdevenen una atracció turística a la part occidental de Turquia, a l'"est" no semblen tenir gaire valor.

Entre els emplaçaments arqueològics del Kurdistan turc amb més valor simbòlic es troba la ciutat de Hasankeyf ("Ciutat de la roca") habitada des de fa 10.000 anys. Testimoni del pas de diferents civilitzacions, aquesta ciutat kurda de 6.000 habitants ara podria desaparèixer sota l'aigua si el pantà d'Ilisu es construeix. De fet, el pantà hauria d'inundar

52 pobles i 15 ciutats petites. Unes xifres que podrien ser més elevades si tenim en compte que en alguns casos les estimacions del Govern turc es van fer des d'helicòpters i que alguns pobles existents han desaparegut dels mapes. Les promeses de desenvolupament econòmic gràcies al GAP no convencen ningú en aquestes províncies sota llei marcial malgrat la fi de la lluita del Partit dels Treballadors del Kurdistan (PKK).

De fet, la producció d'electricitat de les centrals en funcionament a l'est del país no beneficia una població local que en molts casos no disposa ni de llum. "L'energia és per les empreses de l'oest" asseguren els habitants de Hasankeyf, i Ibrahim, de nou anys, afegeix amb un lleuger somriure, "si cal llançarem pedres per evitar que les màquines comencin a treballar".

Si el Govern d'Ankara aconsegueix finançar i contruir els vint-i-dos embassaments previstos pel GAP, Turquia haurà aconseguit allò que no ha pogut obtenir ni amb les armes ni amb l'educació kemalista: esborrar la memòria del poble kurd. *J. T.*

haurien de ser respectades en cas que anés endavant el projecte d'Ilisu. L'expert del Banc Mundial avança nou recomanacions concretes, entre les quals destaca un pla d'ocupació pels agricultors desplaçats a les ciutats. L'informe també suggereix aixecar la llei marcial que encara afecta quatre províncies kurdes. El mateix autor confessa que "hi ha un gran nombre de persones afectades per pantans anteriorment contruïts que han hagut d'esperar durant anys les mesures de relocalització". En el cas de Turquia, només 100 famílies per any haurien rebut l'ajuda necessària. Kudat, però, no proposa en el seu informe mesures per evitar que es repeteixin aquests abusos.

Declaració de Berna va més lluny en les crítiques al GAP. Els seus responsables adverteixen que l'aigua serà un factor determinant en els conflictes futurs arreu del món. De fet, quan es va omplir el pantà d'Atatürk el 1990 amb una retallada significativa del curs d'aigua del riu Eufrates, Turquia i Síria van estar molt a prop del conflicte bèl·lic. El maig de 1997, l'ONU va aprovar la Convenció sobre la utilització de les aigües transfrontereres no navegables amb la intenció d'evitar conflictes internacionals per l'or

IV CICLE DE CANTAUTORS 2001
Burjassot 28 de setembre

Jaume Sisa

Pau Riba

Oscar Briz

Feliu Ventura

22,00h - Anfiteatre de la Casa de Cultura de Burjassot

Preu: 1.000 participació, 1.500 taquilla
venta anticipada: El Centre Teatre,
Sant Joan de Borja, Casa de Cultura
de Burjassot i 1.500
informació: 96 316 06 30/31

96 3 98 55 77
902 11 55 77

Cultura i Juventut
Ajuntament de Burjassot

BURJASSOT

blau. Xina, Burundi i Turquia van ser els únics que no van signar la convenció.

El Banc Mundial (BM) es retirà del projecte de pantà el 1984 considerant que els riscos econòmics i polítics del projecte eren massa grans. Segons l'ONG Declaració de Berna (DB), el projecte d'Ilisu viola cinc de les divuit directives del BM. A més de no respectar les clàusules mediambientals, la DB denuncia que la població afectada no ha estat consultada i, en alguns casos, ni tan sols informada. Mentrestant, les poques veus crítiques han estat silenciades de manera violenta ja que, pel Govern turc, qualsevol oposició procedent de la regió kurda és vista com una amenaça "separatista". Per acabar de reblar el clau, la DB ha encarregat un altre estudi sobre la qüestió des d'un punt de vista estrictament jurídic. La conclusió és que Turquia viola el dret internacional públic amb el projecte de pantà ja que no ha consultat els països veïns potencialment afectats (Síria i Iraq) ni ha respectat l'obligació d'ús moderat dels recursos naturals. A més, la realització del projecte d'Ilisu causaria importants perjudicis ecològics als estats veïns. Així doncs, l'informe adverteix que en atorgar les garanties contra els riscos a les empreses helvètiques, el govern suís esdevindria còmplice dels delictes comesos per Turquia. Per la seva banda, el Govern

britànic ha reconegut que les conclusions d'un informe oficial sobre l'Ilisu eren "molt negatives". La manca de respecte als drets humans a la regió afectada i la fragilitat de l'economia turca en l'actualitat han estat els arguments presentats com a "inconvenients seriosos".

El precedent de Maheshwar. El cas d'Ilisu no és únic. Governos de diferents regions del món han ideat projectes ambiciosos com el de Turquia. Tot i reconèixer la importància de la producció d'energia i de la gestió dels recursos hidràulics per part dels estats, les ONG consideren que aquests projectes haurien d'estar basats sobre els principis de transparència, redistribució equitativa dels beneficis, creixement sostenible i racionalitat econòmica. I és que en general, la construcció de pantans ha suposat el desplaçament de més de 50 milions de persones i la inundació de 400.000 Km² de terres, en perjudici de la biodiversitat del planeta. És més, per les ONG molts dels pantans construïts han servit per malbaratar fons públics.

Realitzats sovint en països subdesenvolupats, els centenars de bilions gastats en aquests projectes no han suposat una millora substancial de les condicions de vida per la majoria de la població. Segons el responsable de la campanya de la De-

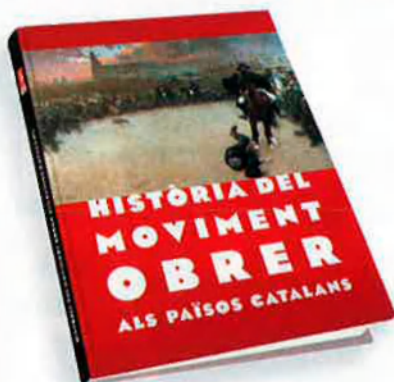
claració de Berna, Peter Bosshard, "un sistema de conductes de gas o d'aigua més eficient seria més econòmic i racional que no pas la construcció del pantà".

La controvèrsia d'Ilisu recorda, de fet, la del pantà Maheshwar a l'Índia. Després de la publicació d'un informe força crític, el Govern alemany va haver de retirar la garantia contra el risc d'exportació (GRE) i el grup Siemens, principal inversor, va haver de plegar-se a les pressions de l'opinió pública. A la Gran Bretanya, després de presentar el projecte turc com "exemplar", ara el Govern de Tony Blair sembla tirar-se enrere per "motius ètics". Londres està realitzant les darreres consultes abans de prendre una decisió final, prevista per a mitjan setembre. Per la seva banda, la companyia sueca Shanska ha anunciat la seva retirada per tal de protegir la seva "reputació ecològica" i la Confederació Helvètica ha congelat la GRE tot a l'espera de la posició britànica.

Sense Berna ni Londres, el consorci constructor liderat per Sulzer Hydro es trobaria davant d'un forat de 850 milions de dòlars en GRE i amb poques possibilitats de convèncer d'altres països occidentals per por d'atreure les crítiques de les ONG. Una vegada més, David podria vèncer Goliat.

Jordi Tejel

La construcció de pantans ha suposat el desplaçament de més de 50 milions de persones i la inundació de més de 400.000 Km² de terres en perjudici de la biodiversitat

Les cobertes de la 'HISTÒRIA DEL MOVIMENT OBRER'

Els lectors d'EL TEMPS interessats a tenir les cobertes per a enquadrar els setze fascicles de la 'Història del moviment obrer' poden demanar-les, sense cap càrrec, d'alguna d'aquestes maneres:

- telefonant al 902 13 10 25
- enviant aquest anunci, per correu, amb les dades postals, a Av. del Baró de Càrcer, 40, 13a. 46001 València
- enviant-lo, per fax, amb les dades postals, al 963 534 569
- enviant un missatge electrònic, amb les dades postals, a eltemps@eltemps.com